

30. H. Bavinck, *GDI*, 418-420.

31. De brochure verscheen in de door H.Th. Obbink en P.J. Molenaar geredigeerde reeks *Practisch Christendom*. Volgens Harinck, Van der Kooi en Vree '[bracht] het karakter van de reeks ... mee dat Netelenbos hier voor zijn opvattingen niet naar personen verwezen had' ('*Als Bavinck nu maar eens kleur bekende*'. *Aantekeningen van H. Bavinck over de zaak-Netelenbos, het Schriftgezag en de situatie van de Gereformeerde Kerken* (november 1919), bezorgd door G. Harinck, C. van der Kooi en J. Vree, Amsterdam 1994, 15; verder afgekort als '*Als Bavinck...*').

32. Dit komt bijvoorbeeld tot uitdrukking als hij schrijft: 'We zouden woorden als zonde en genade, verzoening en middelaarschap, Jezus en Christus niet eens op de lippen kunnen nemen, had de Schrift ze niet tot ons gebracht. Maar evenzeer blijkt, dat het niet in de eerste plaats voor ons hart gaat om die Schrift, maar om de wezenlijkheden, die de Schrift in deze en andere woorden ons vertolkt' (J.B. Netelenbos, *De grond van ons geloof*, Utrecht 1919, 6).

wordt ook werkelijk zo gebeurd is. Tot zover is zijn exegetische regel duidelijk. Bavinck vervolgt echter met een nuancering van zijn opvatting. De bijbelse geschiedschrijving draagt namelijk wel 'een eigen karakter'. Ook in de verhalen die een historisch karakter dragen, gaat het erom dat wij God leren kennen. Om die reden wordt in die verhalen de geschiedenis niet uitputtend beschreven. Vanuit het perspectief van de moderne profane geschiedschrijving bezien moet men daarom zeggen dat de Schrift 'menigwerf incompleet, vol leemten, en volstrekt niet beschreven naar de regelen der historisch critiek' is. Als voorbeelden hiervoor noemt Bavinck zelfs verhalen over de centrale heilsfeiten van het christelijk geloof (het tijdstip van Jezus' geboorte, de woorden die Jezus bij het laatste avondmaal gesproken heeft en Jezus' opstanding). Dat wil echter nog niet zeggen dat de bijbelse geschiedschrijving daarom 'onwaar en onbetrouwbaar' zou zijn. Bavincks nuancering van zijn opvatting over de bijbelse geschiedschrijving loopt tenslotte uit op de stelling:

Zelfs in de historische berichten is er soms onderscheid tusschen het feit, dat heeft plaats gehad, en den vorm, waarin het voorgesteld wordt.³⁰

Met een mogelijk onderscheid tussen vorm en inhoud schept Bavinck hermeneutische ruimte. Naar hun inhoud vertellen de historische verhalen een feit. Dat mag niet betwijfeld worden. Maar de vorm waarin dat feit verteld wordt, laat bij de interpretatie wel enige speling toe. Met dit alles heeft Bavinck zijn openingsstelling over de bijbelse geschiedschrijving echter zodanig genuanceerd, dat de vraag kan worden gesteld of hij uiteindelijk niet is uitgekomen bij de opvatting die hij aan het bestrijden was. Want is de vorm waarin een verhaal wordt uitgedrukt iets anders dan de 'subjectieve schijn' of de tijdgebonden inkleding waarvoor men bij een historisch verhaal zo moet oppassen? Zo is Bavincks houding tegenover de historische bijbelverhalen niet vrij van spanning. In het conflict rond Netelenbos zal deze spanning een belangrijke rol gaan spelen.

Netelenbos' brochure De grond van ons geloof

Zoals gezegd is Netelenbos vooral veroordeeld vanwege zijn schriftbeschouwing. Twee brochures van hem hebben in dat verband een rol gespeeld. De eerste is getiteld *De grond van ons geloof*. In deze brochure geeft Netelenbos antwoord op de vraag wat volgens hem ten diepste de grond van het geloof is. Hij neemt daarbij zijn uitgangspunt in de *Gereformeerde Dogmatiek* van Bavinck, zonder evenwel ook